

ȘCOALA PRIMARĂ MIXTĂ DIN MUNTENII DE SUS ÎN ANII PRIMULUI RĂZBOI MONDIAL

Gianina Cristina CHIRILĂ*

Cuvinte cheie: școala primară, elev, lege, Muntenii de Sus, Primul Război Mondial, Proces-verbal, Registru-Matricol, sat, rural, clasă.

Key-words: Primary School, pupil, law, Muntenii de Sus, World War I, Proceeding, Matriculation Register, village, rural, classroom.

Abstract

"The Primary School" from Muntenii de Sus village, was built in the end nineteenth century. By „Spiru Haret” Law of March 23, 1898 was developed rural education (based on the idea of "a primary school in every village!"). During World War I (1914-1916) "Mixed primary schools" from Muntenii de Sus, permanent worked, thing as demonstrated by "Matriculation Register" (between 1914-1915 and 1915-1916 years). Romania's entry into the war between 1916-1918 led to interruption of courses in most schools including "Mixed Primary Schools" from Muntenii de Sus.

De-a lungul timpului școala a ocupat un rol important în formarea personalității individului, având rolul de a educa, de a-i dezvolta aptitudinile, de a-l pregăti pentru integrarea în societate.

Prin „Legea Instrucțiunii Publice”, promulgată la 25 noiembrie 1864, care prevedea obligativitatea și gratuitatea instrucției publice primare, numărul școlilor rurale s-au extins în aproape toate comunele. Astfel, potrivit legii, educația era gratuită pentru toți copiii, indiferent de categoria socială și sancționa cu amendă părinții ai căror copii nu erau înscriși sau care nu frecventau școala. O altă prevedere importantă a legii era parcurgerea unei singure programe școlare atât pentru învățământul primar din mediul orășenesc, cât și pentru cel din mediul rural.

În calitate de revizor școlar, în perioada 10-28 august 1875, Mihai Eminescu a controlat nu mai puțin de 54 de școli din județul Vaslui, constatările făcute cu acest prilej fiind incluse într-un „Raport” din 5 septembrie 1875, înaintat Ministerului Cultelor și Instrucțiunii Publice. În Raport erau descrise „toate piedicile, câte se pun învățământului primar”, dar și „experiențele adunate”, pentru ca acestea să poată servi „la reorganizarea școalelor rurale din acest județ”. Cu prilejul inspecției școlilor a constatat: *Impresia generală care mi-au făcut-o școalele rurale din acest județ a fost rea. Pretutindeni frecvența mică (...) pretutindeni sărăcia muncitorului*

---

*Profesor, Școala Nr. 9 „Vasile Alecsandri” Vaslui

*agricol, mortalitatea înspăimântătoare (...) Atât mediul social, cât și administrația fac școala să fie aproape un lucru de prisos...*⁷⁶⁰

Cu certitudine în drum spre Tanacu, Mihai Eminescu a inspectat prima școală din comuna Muntenii de Sus, aflată în vatra satului, despre care însă nu avem nici o informație. În „Procesul-verbal” înaintat ministerului, revizorul școlar scria: „În comuna Tanacu a existat până în 1873 una din cele mai frecventate școli, e drept că cel din urmă învățător, preotul din localitate, a fost foarte neglijent. În urma desființării școlii, comuna a protestat. În prezent consiliul comunal auzind de reorganizarea școlii au pus să se repareze localul de școală și au declarat că până la recunoașterea școlii din partea statului, ar fi în stare ca în decurs de 4 luni să plătească învățătorului un salariu...”⁷⁶¹

„Legea învățământului primar și normal-primar” (legea Take Ionescu) din 13 mai 1893 stabilea obligativitatea școlară pentru elevii cu vârsta între 7-14 ani, dotarea școlilor din bugetul comunelor, împărțirea învățământului primar în școli: de cătun, primare inferioare, primare superioare, cursuri primare și de repetiție etc.

Prin „Legea învățământului secundar și superior” (Spiru Haret) din 23 martie 1898, s-a dezvoltat învățământul din mediul rural (având la bază dezideratul „o școală primară în fiecare sat”), înființându-se peste 1200 de școli rurale la nivel național. Astfel, în fiecare comună s-au construit școli din cărămidă de tip „Spiru Haret”, cuprinzând între 2 și 4 săli de clasă, cu ferestre mari în formă de semicerc.⁷⁶² În acest context, începuturile „Școlii Primare Mixte” din comuna Muntenii de Sus se situează în a doua jumătate a secolului al XIX-lea (probabil în anul 1899⁷⁶³ sau 1900)⁷⁶⁴.

Nu există surse documentare veridice cu privire la primii ani de funcționare a școlii, întrucât, după cum este specificat în „Procesul-verbal” întocmit de inspectorul care a verificat „administrativ” Școala Primară din satul și comuna Muntenii de Sus la 21 iulie 1945: „matricolele din trecut, după declarația doamnei director (n.a. Mihai Hurdubaie, învățător gradul II) se află în comuna Bujoreni, județul Vâlcea. Restul arhivei a fost pierdut.”⁷⁶⁵

Descrierea „localului de școală” ne este relatată în „Procesele-verbale” întocmite de inspectorii școlari care au controlat la 10 decembrie 1942 și 22 ian 1943 „Școala Primară Mixtă” din satul și comuna Muntenii de Sus astfel: „trei săli de clasă și cancelarie, separat locuință pentru director, construcție din cărămidă, tip „Casa Școalelor”⁷⁶⁶ (...) cu trei săli de clasă și cancelarie sub același acoperiș construit din zid și acoperit cu tablă.”⁷⁶⁷

Procesele-verbale întocmite la data de 6 mai 1941 și 3 iunie 1942 precizau: „curtea, grădina și lotul școlii erau îngrijite cu mare atenție. Practica agricolă se face

⁷⁶⁰ Nicolae Ionescu et alii, *Învățământul vasluian - file de istorie (secolul XVIII-2014)*, Editura Pim, Iași, 2014, p. 25.

⁷⁶¹ Gheorghe Gr. Buzdugan, *Tanacu- un vechi sat de răzeși*, Editura Litera, București, 1986, p. 95.

⁷⁶² Nicolae Ionescu et alii, *Ibidem*, p.29.

⁷⁶³ *Ibidem*, p.331.

⁷⁶⁴ *Ibidem*, p.588.

⁷⁶⁵ Arhivele Naționale Vaslui, *Fond Școala Primară Muntenii de Sus*, dosar 310 din 1945 f. 41.

⁷⁶⁶ *Ibidem*, 1942, f. 25.

⁷⁶⁷ *Ibidem*, 1943, f. 28.

cu elevii în grădina școlii ⁷⁶⁸ (...) Grădina școlară este plantată cu pomi fructiferi și salcâmi, fiind improprie pentru cultura zarzavaturilor. Lotul școlii are întinderea de 4 ha. ⁷⁶⁹

În ceea ce privește igiena „localul era întreținut curat cu concursul elevilor din clasele superioare.” ⁷⁷⁰

Școala nu dispunea de dotările materiale adecvate procesului de învățământ: „Mobilierul era de sistem vechi, în stare mediocră și insuficient” ⁷⁷¹ (...) materialul didactic se afla insuficient și uzat ⁷⁷² (...) iar școlarii sunt înzestrați numai în parte cu manuale didactice din cauza lipsei de continuitate a elevilor cu școala. ⁷⁷³

„Fregvența” elevilor era „puțin mulțumitoare și se datorește stării materiale slabe a reprezentanților legali (...) Învățătorii au uzat de toate mijloacele posibile și chiar de ultimul mijloc- obligativitatea- dar cu rezultate puțin mulțumitoare” ⁷⁷⁴ (...) Încă de la înființarea școlii în acest sat de clăcași veniți din părțile de munte ale țării, fregvența a fost slabă toamna și primăvara, ocupațiunea lor de căpetenie fiind creșterea oilor, pe care pe care și le adună în turmă pe care le pășunează fiecare individual, folosind pentru aceasta copiii. ⁷⁷⁵

Primul document păstrat al școlii este „Registrul Matricol”, nr. 8, din 1901-1902, din care aflăm că „Școla Primară Mixtă” din cătunul Muntenii de Sus, comuna Muntenii de Sus, plasa Crasna-Mijloc, județul Vaslui, avea înscriși un număr de 87 de elevi în clasele I-V (născuți între 1887-1893), director fiind G. Dimitriu. ⁷⁷⁶

„Registru Matricol”, nr. 9 conține un număr de 123 de elevi înscriși în anul școlar 1902-1903. ⁷⁷⁷

În anii Primului Război Mondial (1914-1916) „Școla Primară Mixtă” din comuna Muntenii de Sus, plasa Solești, județul Vaslui a funcționat permanent, cu toate greutățile inerente, cum demonstrează „Registrul Matricol” numărul 18 din anii 1914-1915 și 1915-1916, semnat de același director G. Dimitriu. Astfel, în anul școlar 1914-1915, erau înscriși un număr de 166 de elevi astfel: în clasa „întâia” 75 de elevi (născuți între anii 1904-1907), în clasa „a doua” 22 de elevi (născuți între anii 1902-1907), în clasa „a treia” 26 de elevi (născuți între anii 1902-1904) în clasa „a patra” 20 de elevi (născuți în anii 1900-1904) și în clasa „a cincea” 23 elevi (născuți între anii 1900-1903). ⁷⁷⁸

Obiectele de studiu erau: „Scrierea și exerciții gramaticale, Citirea, Exerciții de memorie și liberă reproducere, Exerciții de intuiție, Matematicile, Religia, Istoria, Geografia, Științele fizico-naturale, Caligrafia, Desenul, Cântul, Exerciții

⁷⁶⁸ Idem, 1941, f. 4.

⁷⁶⁹ Idem, 1942, f. 18.

⁷⁷⁰ Idem, 1941, f. 4.

⁷⁷¹ Idem, 1942, f. 25.

⁷⁷² Idem, 1943, f. 31.

⁷⁷³ Idem, fi. 9.

⁷⁷⁴ Idem, 1941, f. 4.

⁷⁷⁵ Idem, 1943, f. 9.

⁷⁷⁶ Idem, Matricula nr. 8, anii 1901-1902, p.1.

⁷⁷⁷ Idem, nr 9, anii 1902-1903, p.1.

⁷⁷⁸ Idem, nr. 19, anii 1914-1915, 1915-1916, p.1-116.

corporale și jocuri gimnastice, Lucru manual la băieți, Lucrări practice agricole, Lucru de mână (la fete), Purtarea și Frecventarea".⁷⁷⁹

Mediile erau notate la sfârșitul fiecărui trimestru iar la finalul foii matricole erau rubricile „*Situațiunea la finele anului școlar.....*”, și „*Clasificat al.....între.....elevi promovați*".⁷⁸⁰

Intrarea României în război între anii 1916-1918 a dus la întreruperea temporară a cursurilor, în majoritatea școlilor inclusiv la „Școala Primară Mixtă” din comuna Muntenii de Sus.

Refugiul în Moldova din anul 1916 a determinat sporirea numărului populației (în orașul Vaslui erau 60.000 de oameni, față de 10.000-15.000 cât erau în mod obișnuit) și la transformarea școlilor în „spitale pentru tifoizi”.⁷⁸¹

Astfel, în Muntenii de Sus școala nu a fost –de-a lungul unui secol- doar o instituție specializată în realizarea activităților de educație conform obiectivelor pedagogice ale vremii, ci a avut menirea de a semăna lumina și știința în sufletele copiilor și a locuitorilor satului

BIBLIOGRAFIE

- Arhivele Naționale Vaslui, *Fond Școala Primară Muntenii de Sus*, dosar 310,
- Idem, *Matricula*, nr. 8 (1901-1902), p.1; nr. 9 (1902-1903), p.1; nr. 18 (1914-1915, 1915-1916
- Buzdugan, Gr. Gheorghe *Tanacu- un vechi sat de răzeși*, Editura Litera, București, 1986.
- Ionescu Nicolae, Croitoru Daniela, Plăcintă Gabriela, Lepărdă Ionela, *Învățămintul vashuiian- file de istorie (secolul XVIII-2014)*, Editura Pim, Iași, 2014.

⁷⁷⁹ Idem.

⁷⁸⁰ Idem.

⁷⁸¹ Nicolae Ionescu *et alii*, *Ibidem*, p.36-37.

Anexe:

Registrul Matricol al “Școlii Primare Mixte” din Muntenii de Sus (1901-1902)

ANEXA C. MATRICULA No. 59. pag. 19. Pagina 59.

Elev Burlacu T. Petru născut la 2, luna ianuarie, anul 1892, în suburbia comuna Muntenii de sus, plasa Cosova, județul Vaslui, de naționalitate română, de religie ortodoxă vaccinat la luna _____, anul _____, înscris în școală la 1 luna septembrie, anul 1901 pe baza actului.

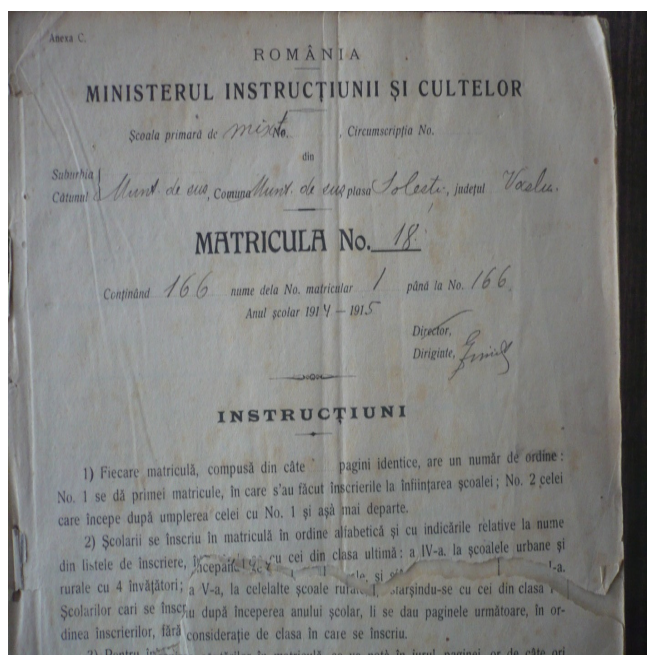
Clasa I. Anul școlar 1901-1902. Clasa _____ Anul școlar _____

OBIECTELE DE STUDIU	Trimestral			Medie anuală	Medie semestrală	Medie pe grupă	Medie pe clasă	Observații
	I	II	III					
Limba română								
Scrisoarea și exercițiul gramatic.								
Citirea								
Exerc. de mem. și liberă repr.								
Exerciții de compunere . . .								
Exerciții de înțelegere . . .								
Matematică și geometrie . . .								
Religia								
Istoria								
Geografia								
Științele fizico-naturale . . .								
Caligrafia								
Desenul								
Cântul								
Exerciții corporale și militare								
Lucrul manual (la băieți) . . .								
Lucrări practice agricole . . .								
Lucrul de mână (la fete) . . .								
Purtarea								
Frecvențarea								
PEDEPSILE								

Foaia matricolă nr. 59 din Registrul Matricol al “Școlii Primare Mixte” din Muntenii de Sus (1901-1902)

Registrul matricol nr.18 al “Școlii Primare Mixte” din Muntenii de Sus (1914-1915, 1915-1916)

Matricolă